

Struktura gospodarstw specjalizujących się w produkcji trzody chlewnej w Polsce

The structure of farms specialising in pig production in Poland

Katarzyna Utnik-Banaś

Uniwersytet Rolniczy w Krakowie

Streszczenie. W pracy dokonano analizy zmian struktury gospodarstw trzodowych w Polsce. Na przestrzeni lat 2009–2014 z produkcji trzody zrezygnowała prawie połowa gospodarstw, które prowadziły chów w 2009 r. (415 tys. gospodarstw). Rezygnacja z chowu trzody była największa w grupie najmniejszych producentów posiadających od 1 do 9 sztuk trzody (53%). Bezpośrednią przyczyną rozwoju produkcji trzody jest opłacalność, a ta w ostatnich latach się pogorszyła. Korzystną tendencją jest wzrost koncentracji krajowej produkcji trzody chlewnej.

Słowa kluczowe: drobne gospodarstwa • struktura gospodarstw trzodowych • produkcja trzody chlewnej • opłacalność

Abstract. The study investigated the changes that have occurred in the structure of pig farms in Poland. During the period 2009–2014, almost half of the pig farms that ran production in the year 2009 (415 thousand farms) withdrew from this production. The withdrawal was greatest (53%) in the group of smallest producers, owning 1 to 9 pigs. Profitability, being the most important factor in the development of pig production, has decreased in the last years. An advantageous tendency is an increase in the concentration of the domestic production of pigs.

Keywords: small farms • structure of pig farms • pig production • profitability

Wstęp

Produkcja rolnicza prowadzona jest w podmiotach różniących się stopniem powiązania z rynkiem. W gospodarstwach rolniczych wytwarzane są produkty rolnicze głównie na samozaopatrzenie, podczas gdy w przedsiębiorstwach rolniczych produkuje się je

---

Adres do korespondencji – Corresponding author: Dr inż. Katarzyna Utnik-Banaś, Zakład Ekonomiki i Finansów Przedsiębiorstw, Instytut Ekonomiki i Zarządzania Przedsiębiorstwami, Uniwersytet Rolniczy w Krakowie, al. Mickiewicza 21, 31-120 Kraków; e-mail: rrbanas@cyf-kr.edu.pl

w celu sprzedaży (towarowy charakter produkcji) (Ziętara, 2008). Charakterystycznym rysem rolnictwa w Polsce, jak również w pozostałych krajach unijnych jest duża liczba drobnych gospodarstw rolnych. Stanowią one, obok wielkich jednostek rolniczych, istotny element wiejskiego krajobrazu, zapewniają miejsca pracy i dostarczają produkty rolne. Według danych Eurostatu, w 2007 r. w Unii Europejskiej funkcjonowało ok. 11,1 mln małych gospodarstw rolnych (czyli gospodarstw o ekonomicznej wielkości do 8 ESU). Ze społecznego punktu widzenia, ich rola na wsi i w rolnictwie jest niezwykle cenna, pełnią bowiem nie tylko funkcje produkcyjne, ale i nieprodukcyjne (Michalska, 2012). Zachodzą jednak procesy koncentracji produkcji rolniczej i wypadania z rynku najmniejszych gospodarstw rolnych, co od kilku lat obserwuje się w produkcji trzody chlewnej.

Wieprzowina zajmuje czołową pozycję w spożyciu mięsa w Polsce. W 2012 r. spożycie mięsa w naszym kraju wynosiło 71 kg, w tym wieprzowiny – 39,2 kg. Obecnie producenci dostarczają na rynek mięso o coraz lepszej jakości, o prozdrowotnych właściwościach. Wieprzowina stanowi cenne źródło składników odżywczych (zwłaszcza białka, ale także witamin i składników mineralnych). Doskonalenie produkcji mięsa świń, wraz z rozwojem nauk żywieniowych, może w przyszłości pozwolić na coraz precyzyjniejsze kształtowanie diety gwarantującej prawidłowy rozwój człowieka i zachowanie zdrowia (Jakość wieprzowiny..., 2013).

Na przestrzeni ostatnich lat w Polsce obserwuje się dynamiczne zmiany liczby gospodarstw specjalizujących się w produkcji trzody chlewnej. Wśród nich są gospodarstwa drobne, definiowane jako gospodarstwa o powierzchni do 5 ha UR lub o ekonomicznej wielkości do 8 ESU. Na potrzeby opracowania za gospodarstwa drobne uznano te, których skala produkcji wynosi do 9 sztuk świń rocznie.

Celem pracy było ukazanie kierunków zmian, jakie zachodziły w strukturze i wielkości produkcji gospodarstw specjalizujących się w chowie żywca wieprzowego w Polsce na tle wybranych krajów unijnych i świata.

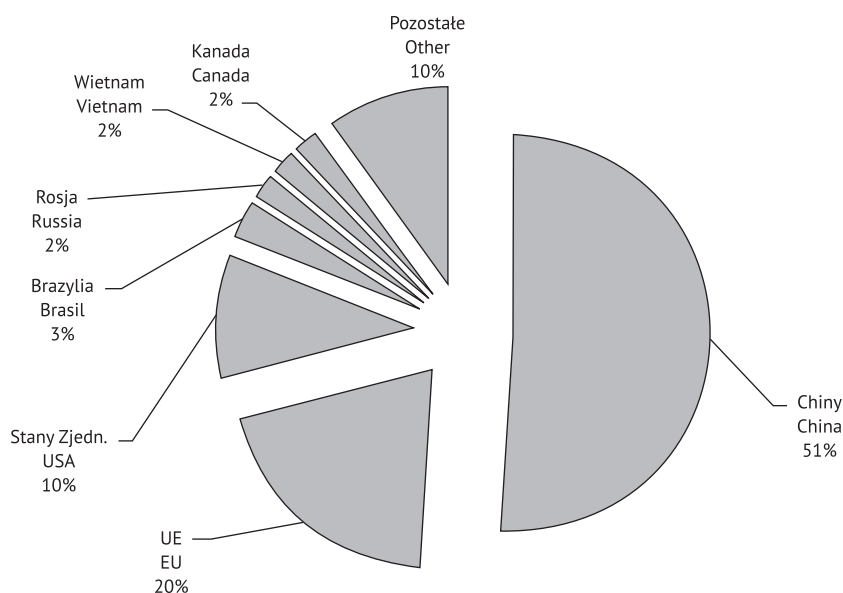
Materiał i metody

Analizę liczby gospodarstw specjalizujących się w produkcji trzody chlewnej przeprowadzono z podziałem na lata i według wielkości produkcji. Dane dotyczące liczby gospodarstw zaczerpnięto z publikacji w periodyku *Rynek Mięsa* za lata 1996–2014 oraz z opracowań Związku Hodowców i Producentów Trzody Chlewnej POLSUS. Do przedstawienia zmian wielkości produkcji w Polsce na tle pozostałych krajów unijnych i świata w latach 2000–2013 wykorzystano także dane statystyki masowej (roczniki statystyczne GUS) oraz bazę danych FAOSTAT. Wyniki przedstawiono w sposób tabelaryczny i graficzny.

Wielkość produkcji wieprzowiny w Polsce na tle pozostałych krajów Unii Europejskiej i świata

Na początku lat 90. XX w. łączna wielkość światowej produkcji mięsa wynosiła 179,4 mln ton. Największy udział miała w niej wieprzowina – ok. 39%, na drugim miejscu uplasowała się wołowina – z udziałem 30%, drób stanowił 23%, a na pozostałe gatunki mięsa przypadało 8%. W latach 1990–2012 światowa produkcja mięsa zwiększyła się o 123 mln ton, czyli o 70%. Pierwsze miejsce wciąż należało do wieprzowiny, a jej udział w produkcji globalnej w 2012 r. wynosił 36%.

Największym producentem wieprzowiny na świecie są Chiny. W 2013 r. ich produkcja stanowiła 51% światowej produkcji wieprzowiny. Kolejnym znaczącym producentem była Unia Europejska – z udziałem 20% i Stany Zjednoczone – z 10%. Na wymienione kraje przypadało zatem ok. 80% mięsa wieprzowego wyprodukowanego w 2013 r. (ryc. 1). Światowa produkcja wieprzowiny w 2014 r. wyniosła 110,6 mln ton i była o 2,5% wyższa w porównaniu z rokiem poprzednim. O wzroście produkcji zadecydowały głównie wyniki Chin, gdyż u innych znaczących producentów nastąpił spadek produkcji: w UE o 0,6%, w USA o 10%. Wzrost produkcji, oprócz Chin, odnotowały Brazylia i Rosja. Produkcja wieprzowiny w Unii Europejskiej najbardziej zmniejszyła się w Polsce i na Węgrzech, ale jej spadek zauważalny był także we Francji, w Hiszpanii i w Holandii.

Ryc. 1. Najwięksi producenci trzody chlewnej na świecie (2013 r.)

Fig. 1. Largest producers of pigs in the world (year 2013)

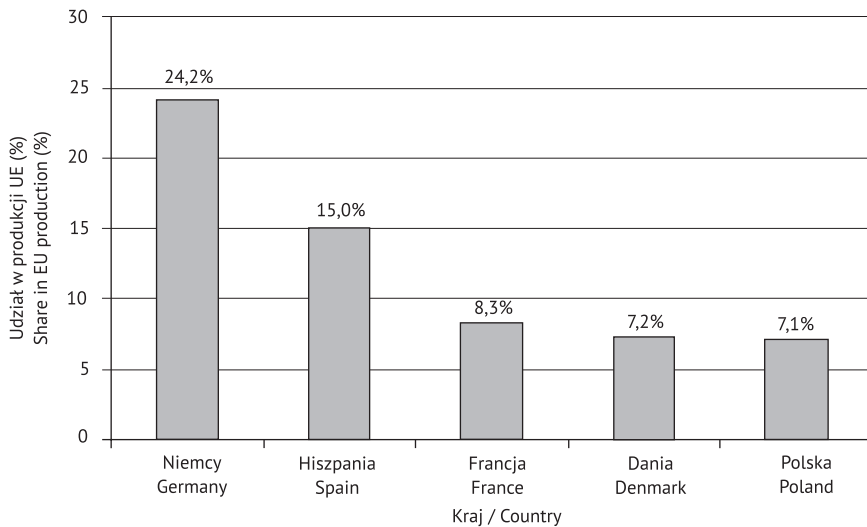
Źródło: Rynek Mięsa, Nr 47, październik 2014

Source: Rynek Mięsa, No. 47, October 2014

W większości krajów, w których wystąpił wzrost produkcji, istnieją różnego rodzaju rządowe programy wsparcia. W Chinach stosuje się programy mające na celu poprawę żywienia i genetyki zwierząt, produkcja jest też wspierana subsydiami i systemem ubezpieczeń. W Rosji kładzie się obecnie nacisk na modernizację zaplecza produkcyjnego i zwiększenie skali produkcji (*Strategia odbudowy i rozwoju...*, 2013, s. 4).

W 2013 r. produkcja wieprzowiny w Unii Europejskiej wyniosła 22,4 mln ton, czyli zmniejszyła się o 1% w porównaniu z poprzednim rokiem.

Nasz kraj jest znaczącym producentem trzody chlewnej na rynku unijnym. Pod względem wielkości produkcji żywca wieprzowego Polska, z udziałem 7,1% w ogólnej produkcji UE, zajmowała w 2014 r. piąte miejsce po Niemczech, Hiszpanii, Francji i Danii (ryc. 2).

Ryc. 2. Najwięksi producenci trzody chlewnej w Unii Europejskiej (2014 r.)

Fig. 2. Largest producers of pigs in the European Union (year 2014)

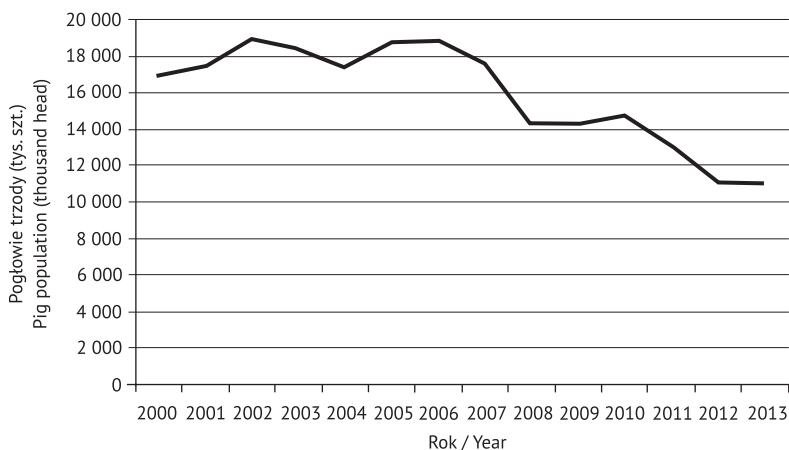
Źródło: Opracowanie własne na podstawie: *Rynek Mięsa*, Nr 47, październik 2014
Source: Author's study based on: *Rynek Mięsa*, No. 47, October 2014

W Unii Europejskiej największym producentem wieprzowiny są Niemcy. Produkcja rozwijała się tam dzięki wzrostowi importu prosiąt i tuczników rzeźnych, głównie z Danii i Holandii, zaś kraje Europy Środkowo-Wschodniej i Rosja zapewniały rynki zbytu.

Do 2007 r. pogłowie trzody chlewnej w Polsce utrzymywało się na średnim poziomie ok. 18,1 mln sztuk. W późniejszym okresie stan pogłowia trzody sukcesywnie spadał, by wynieść ok. 11,1 mln sztuk w 2013 r. (ryc. 3). W latach 2007–2012 pogłowie trzody w naszym kraju zmniejszyło się ogółem o 36%.

Produkcja wieprzowiny w latach 1995–2007 wynosiła ok. 2 mln ton. Od 2008 r. postępował jej spadek – do poziomu ok. 1,6 mln ton w 2012 r.

Stan pogłowia trzody chlewnej w Polsce z podziałem na województwa przedstawiono na rycinie 4. Najwyższe pogłowie trzody chlewnej występowało w wojewódz-

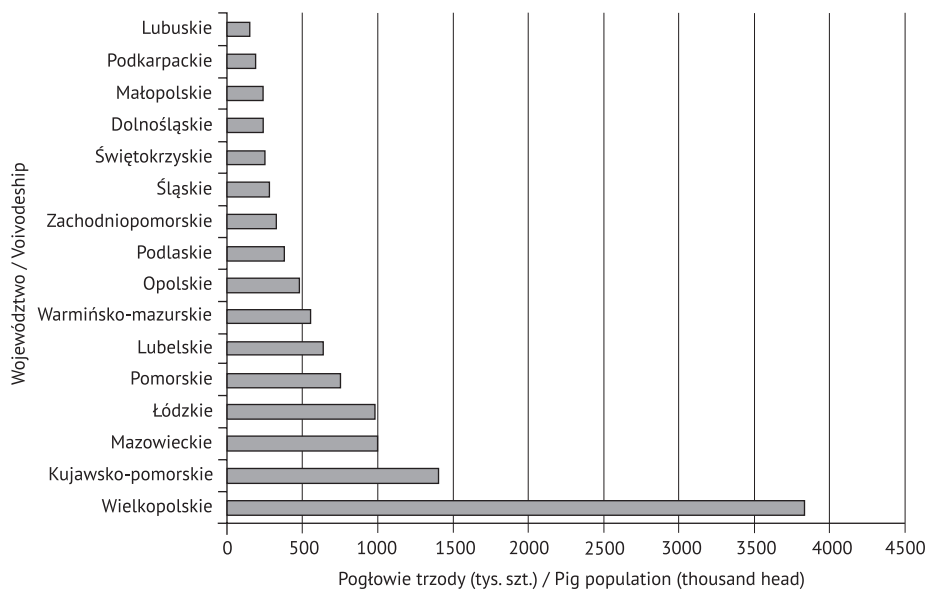

Ryc. 3. Pogłowie trzody chlewnej w Polsce (lata 2000–2013)

Fig. 3. Pig population in Poland (years 2000–2013)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z bazy FAOSTAT (pobrane z: <http://faostat3.fao.org>)

Source: Author's study based on the data from FAOSTAT (retrieved from: <http://faostat3.fao.org>)

Ryc. 4. Pogłowie trzody chlewnej w Polsce według województw (2013 r.)

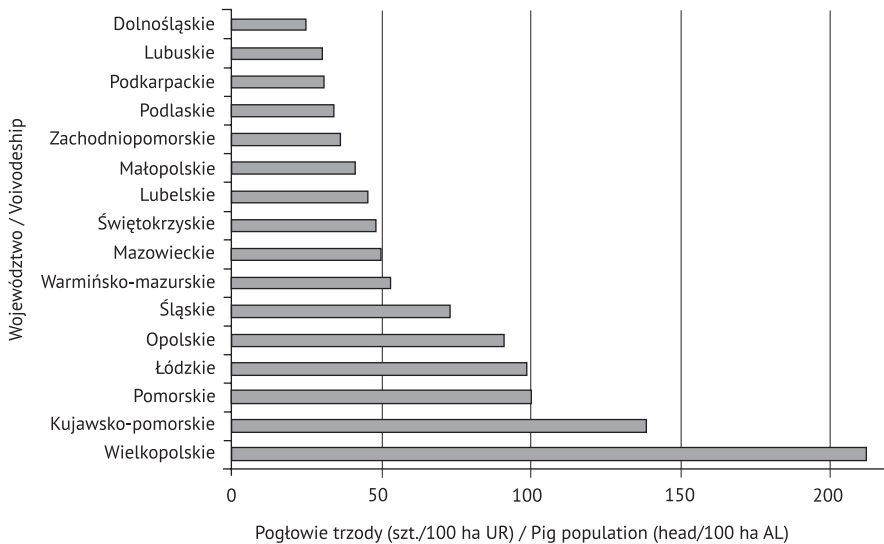
Fig. 4. Pig population in Poland by voivodeship (year 2013)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Rocznika Statystycznego Rzeczypospolitej Polskiej 2014

Source: Author's study based on the data from the Statistical Yearbook of the Republic of Poland 2014

twach: wielkopolskim, kujawsko-pomorskim, mazowieckim, łódzkim i pomorskim – w 2012 r. produkcja trzody w tych województwach wynosiła razem 68,2% produkcji krajowej¹. Prawie 53% krajowego pogłowia świń i połowa pogłowia loch przypada na województwa: wielkopolskie, kujawsko-pomorskie i mazowieckie. Stale rośnie udział województwa wielkopolskiego; w 2013 r. osiągnął 36%.

Niska obsada świń w przeliczeniu na 100 ha UR, średnio w kraju wynosząca 98,5 sztuki fizycznej, nie stanowi nadmiernego obciążenia dla środowiska naturalnego (ryc. 5). Największa obsada świń występuje w województwie wielkopolskim – prawie 212 szt./100 ha UR i kujawsko-pomorskim – 140 szt./100 ha UR.

Ryc. 5. Pogłowie trzody chlewnej w Polsce w przeliczeniu na 100 ha UR według województw (2013 r.)

Fig. 5. Pig population in Poland per 100 ha AL by voivodeship (year 2013)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Rocznika Statystycznego Rzeczypospolitej Polskiej 2014

Source: Author's study based on the data from the Statistical Yearbook of the Republic of Poland 2014

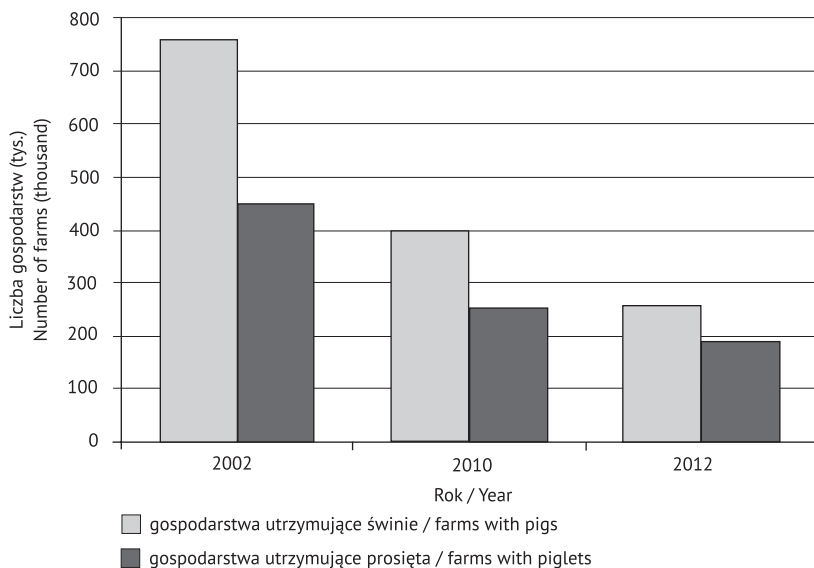
Liczebność i struktura gospodarstw trzodowych w Polsce na tle wybranych krajów UE

Chów trzody chlewnej w Polsce w 2012 r. odbywał się w 260,14 tys. gospodarstw specjalistycznych. W czerwcu 2014 r. chów trzody chlewnej prowadziło już tylko 220 tys. gospodarstw².

¹ Rocznik Statystyczny Rolnictwa 2014, s. 221.

² *Rynek Mięsa. Stan i perspektywy*, Nr 47. Warszawa: IERiGŻ-PIB, ARR, MRiRW, październik 2014 r.

Liczba gospodarstw utrzymujących trzodę chlewną w naszym kraju zmniejszyła się w latach 1996–2012 o 830 tys., co oznaczało spadek o 76,2%. W ciągu ostatnich pięciu lat (2009–2014) natomiast z produkcji trzody zrezygnowała prawie połowa gospodarstw, które prowadziły ten chów w 2009 r. (415 tys. gospodarstw) (ryc. 6). Jak wynika z danych przedstawionych na rycinie 7, w Polsce od wielu lat postępuje proces koncentracji gospodarstw trzodowych.

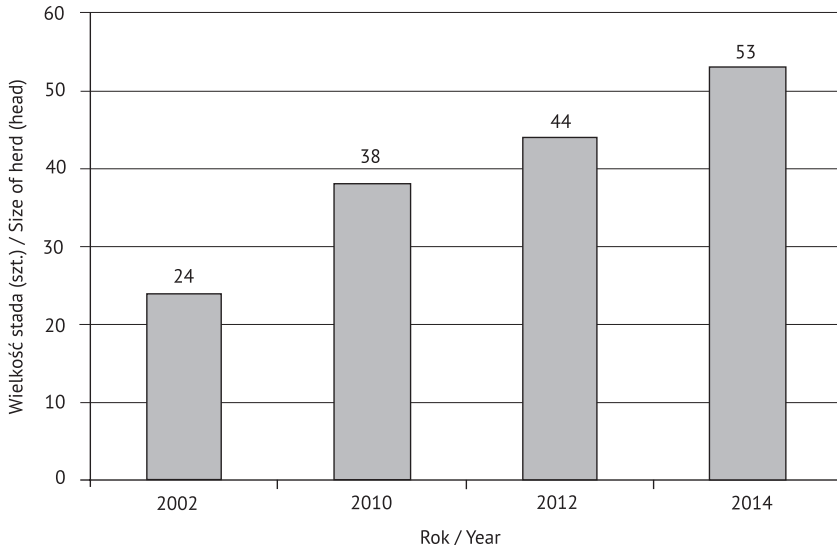

Ryc. 6. Liczba gospodarstw utrzymujących świnie w Polsce (lata 2002–2012)
Fig. 6. Number of pig farms in Poland (years 2002–2012)

Źródło: Rynek Mięsa, Nr 47, październik 2014
 Source: Rynek Mięsa, No. 47, October 2014

Spośród krajów objętych analizą Polska w 2010 r. miała najwięcej gospodarstw utrzymujących świnie – 388,5 tys., a Dania i Holandia najmniej – odpowiednio 5,1 tys. i 7,0 tys. (tab. 1). W Niemczech, będących liderem unijnym pod względem wielkości produkcji trzody chlewnej, świnie były utrzymywane w ponad 60,1 tys. gospodarstw. Taki rozproszony chów nie stwarzał zagrożenia dla środowiska naturalnego i pozwalał uniknąć presji społecznej, jaka występowała w Danii i Holandii z powodu nadmiernej koncentracji produkcji.

Liczba świń w przeliczeniu na jedno gospodarstwo w Polsce i na Węgrzech wynosiła odpowiednio 39,2 i 17,5. Zdecydowanie wyższa była obsada trzody w Danii (2583 sztuki/gospodarstwo), Holandii (1750,7 szt./gosp.) i w Niemczech (458,8 szt./gosp.). W Polsce i na Węgrzech znaczący był udział świń utrzymywanych w stadach do 49 sztuk – wynosił odpowiednio 25,6 i 22,1%, zaś w stadach liczących powyżej 200 sztuk utrzymywane było 47,1 i 74,6% świń. W pozostałych trzech krajach ponad 95% pogłowia świń przypadało na stada o największej skali produkcji (tab. 1). W porównaniu z tymi krajami Polska i Węgry charakteryzowały się bardzo niskim poziomem koncentracji trzody chlewnej.

Ryc. 7. Średnia wielkość stada świń w Polsce (lata 2002–2014)

Fig. 7. Average size of a pig herd in Poland (years 2002–2014)

Źródło: Rynek Mięsa, Nr 47, październik 2014

Source: Rynek Mięsa, No. 47, October 2014

Tabela 1. Koncentracja produkcji trzody chlewnej w Polsce i wybranych krajach UE (2010 r.)

Table 1. Concentration of pig production in Poland and chosen EU countries (year 2010)

Wyszczególnienie Item	Polska Poland	Węgry Hungary	Niemcy Germany	Dania Denmark	Holandia Netherlands
Liczba gospodarstw z trzodą (tys.) Number of pig farms (thousand)	388,5	183,1	60,1	5,1	7,0
Liczba świń w gospodarstwie (szt.) Number of pigs per farm (head)	39,2	17,5	458,8	2583,0	1750,7
Udział (%) gospodarstw z: Share (%) of pig farms with:					
1–49 szt. świń / 1–49 head	85,5	99,0	41,7	11,8	5,5
50–199 szt. świń / 50–199 head	11,9	0,7	16,5	5,9	10,0
ponad 200 szt. świń / over 200 head	2,6	0,3	41,7	82,3	84,3

Źródło: Ziętara (2014, s. 41)

Source: Ziętara (2014, p. 41)

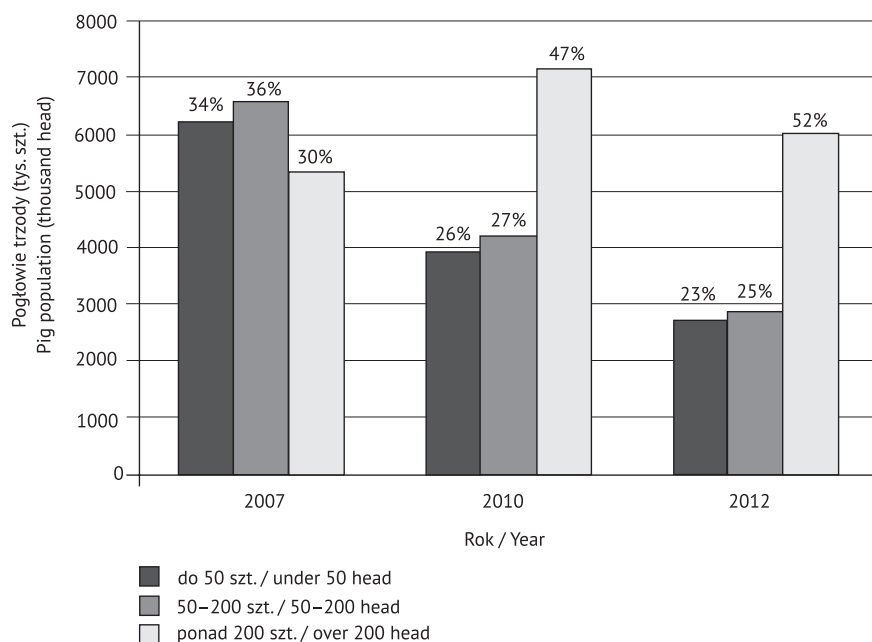

W roku 2012 na jedno gospodarstwo z chowem trzody chlewnej w naszym kraju przypadają średnio 44 sztuki, a w 2014 r. – już 53 sztuki świń (ryc. 7). Postęp w koncentracji produkcji jest zatem zauważalny, choć Polska wciąż znacznie odbiega w tym względzie od unijnych liderów.

Najbardziej skoncentrowaną produkcją trzody cechuje się Dania, gdzie w stadach liczących co najmniej 1000 sztuk utrzymywane jest 92% całego pogłowia. Niemal równie wysokie są wartości tego wskaźnika w Holandii i Hiszpanii – wynoszą odpowiednio 83 i 79%. W Niemczech 55% pogłowia świń występuje w stadach powyżej 1000 sztuk, a 29% – w stadach o liczebności od 400 do 999 sztuk. W Austrii i Polsce tylko 16% pogłowia jest utrzymywane w największych gospodarstwach. Bardzo wysoka obsada trzody w Holandii i Danii powoduje wysokie koszty zagospodarowania odchodów oraz presję opinii społecznej na ograniczenie dalszego wzrostu produkcji (Ziętara, 2014).

Wielkość i strukturę pogłowia trzody chlewnej w Polsce według skali produkcji przedstawiono na rycinie 8.

W 2007 r. na gospodarstwa o małej (do 50 szt.), średniej (50–200 szt.) i dużej (powyżej 200 szt.) skali produkcji przypadało po ok. 1/3 pogłowia trzody. W 2012 r. w

Ryc. 8. Struktura pogłowia trzody chlewnej w Polsce według skali produkcji (lata 2007–2012)

Fig. 8. Structure of the pig population in Poland according to the volume of production (years 2007–2012)

Źródło: Rynek Mięsa, Nr 47, październik 2014

Source: Rynek Mięsa, No. 47, October 2014

gospodarstwach największych utrzymywane było już ponad 50% pogłównia. Rezygnacja z chowu trzody była największa w grupie najmniejszych producentów, posiadających od 1 do 9 sztuk świń (53%), a najmniejsza – w grupie producentów posiadających ponad 200 sztuk tych zwierząt (10%)⁴.

Większe gospodarstwa miały lepsze wyniki produkcyjne i uzyskiwały wyższą efektywność ekonomiczną. Udział gospodarstw utrzymujących powyżej 200 sztuk świń zwiększył się od 30% w 2007 r. do 52% w 2012 r.

Czynnikiem bezpośrednio wpływającym na rozwój chowu trzody jest opłacalność. Najprostszą miarę tej opłacalności stanowi relacja cen trzody do cen zbóż i pasz. Ceny skupu pszenicy w latach 2008–2012 zwiększyły się o 39,1%, a jęczmienia – o 27,1%. Dla porównania, ceny skupu żywca wieprzowego w analizowanym roku wzrosły o 21% w stosunku do roku poprzedniego, ale nie zahamowało to spadkowego trendu pogłównia trzody chlewnej (Utnik-Banaś, 2015). Na tle pozostałych krajów unijnych ceny w Polsce – 155 EUR za 100 kg masy poubojowej śłódzonej – były zbliżone do średniej ceny unijnej wynoszącej 157 EUR w 2014 r.³

W tabeli 2 przedstawiono porównanie opłacalności produkcji zwierzęcej z opłacalnością produkcji roślinnej.

Tabela 2. Porównanie kosztów produkcji roślinnej i zwierzęcej (dane dla 2014 r.)

Table 2. Comparison of the costs of plant and animal production (data for year 2014)

Wyszczególnienie Item	Produkcja zwierzęca (tucznik o masie 100 kg) Animal production (100 kg porker)	Produkcja roślinna (1 ha pszenicy) Plant production (1 ha wheat)
Wartość produkcji (PLN) Production value (PLN)	533	3593,3
Nadwyżka bezpośrednia (PLN) Direct margin (PLN)	154	2228,3
Dochód rolniczy (PLN) Agricultural income (PLN)	39,7	1278,3
Koszt jednostkowy (PLN · kg ⁻¹) Unit cost (PLN · kg ⁻¹)	4,93	0,49
Dochód rolniczy (PLN · kg ⁻¹) Agricultural income (PLN · kg ⁻¹)	0,40	0,28

Źródło: Babicz i in. (2015, s. 68)

Source: Babicz et al. (2015, p. 68)

³ Rynek Mięsa. Stan i perspektywy, Nr 47. Warszawa: IERiGŻ-PIB, ARR, MRiRW, październik 2014 r., s. 9.

Jak wynika z danych zawartych w tabeli 2, uprawa zbóż nie wymagała dużych nakładów kapitałowych w przeliczeniu na jednostkę produkcji pszenicy (1 ha uprawy). W przypadku chowu trzody chlewnej koszt wyprodukowania 1 kg żywca był wielokrotnie wyższy. Jednocześnie konsumpcja wieprzowiny utrzymuje się na dość stabilnym poziomie (ok. 38,5 kg w 2014 r.), a prognozy na następne lata nie przewidują jej większego spadku (*Strategia odbudowy i rozwoju...*, 2013, s. 13–18).

Podsumowanie

W Polsce największy udział w produkcji mięsa ma wieprzowina. Jej roczna produkcja, pozostająca na poziomie ok. 2 mln ton w latach 1995–2007, zmniejszyła się w późniejszym okresie do ok. 1,6 mln ton w 2012 r.

Przyczyną rezygnacji z chowu trzody chlewnej była mała konkurencyjność krajowej produkcji oraz niska efektywność ekonomiczna związana głównie z dużym rozdrobnieniem gospodarstw. W okresie 2007–2012 z chowu trzody zrezygnowało najwięcej rolników w grupie najmniejszych producentów posiadających od 1 do 9 sztuk świń (53%), a najmniej – w grupie producentów posiadających ponad 200 sztuk (10%). W latach 2007–2012 pogłowie trzody chlewnej w Polsce zmniejszyło się z 18,1 do 11,6 mln sztuk (spadek o 36%).

Na jedno gospodarstwo z chowem trzody chlewnej przypadały średnio 24 sztuki świń w 2002 r., a już 53 sztuki w 2014 r. Postęp w koncentracji chowu trzody jest znaczny, choć Polska w porównaniu z pozostałymi liczącymi się producentami unijnymi wciąż charakteryzuje się rozdrobnioną strukturą produkcji żywca wieprzowego. W sytuacji niestabilnych cen i braku interwencji unijnej na tym rynku technologia i skala produkcji stają się ważnymi czynnikami pozwalającymi na obniżenie kosztów produkcji, a przez to na poprawę opłacalności chowu. Korzystną tendencją obserwowaną w ostatnich latach jest wzrost koncentracji krajowej produkcji trzody chlewnej.

Bibliografia

- Babicz, M., Kutera, P., Iwon, D., Cybul, E., Cybul, E. (2015). Analiza kosztów produkcji roślinnej i zwierzęcej w gospodarstwach rodzinnych na Lubelszczyźnie. VIII Szkoła Zimowa Hodowców Trzody Chlewnej, Ustroń. Materiały konferencyjne, 67–68.
- Jakość wieprzowiny i możliwości jej kształtowania. (2013). W: *Aktualna wartość dietetyczna wieprzowiny, jej znaczenie w diecie i wpływ na zdrowie konsumentów. Opracowanie wyników badań laboratoryjnych* (s. 47–67). Warszawa: Polski Związek Hodowców i Producentów Trzody Chlewnej POLSUS.
- Michalska, S. (2012). Społeczny wymiar funkcjonowania drobnych gospodarstw rolnych. *Problemy Drobnych Gospodarstw Rolnych – Problems of Small Agricultural Holdings*, 1, 85–93.
- Strategia odbudowy i rozwoju produkcji trzody chlewnej w Polsce do roku 2030 mająca na celu poprawę funkcjonowania sektora produkcji wieprzowiny.* (2013). Sfinansowano ze Środków Funduszu Promocji Mięsa Wieprzowego. Warszawa: Polski Związek Hodowców i Producentów Trzody Chlewnej POLSUS.

- Utnik-Banaś, K. (2015). Wspólna Polityka Rolna a rozwój produkcji zwierzęcej w Polsce. VIII Szkoła Zimowa Hodowców Trzody Chlewnej, Ustroń. Materiały konferencyjne, 38–46.
- Ziętara, W. (2008). Od gospodarstwa do przedsiębiorstwa. *Roczniki Naukowe SERiA*, X(3), 597–604.
- Ziętara, W. (red.) (2014). *Polskie gospodarstwa trzodowe i drobiarskie na tle gospodarstw wybranych krajów Unii Europejskiej*. Warszawa: IERiGŻ-PIB.

Zaakceptowano do druku – Accepted for print: 15.06.2015

For citation – Do cytowania:

Utnik-Banaś, K. (2015). Struktura gospodarstw specjalizujących się w produkcji trzody chlewnej w Polsce [The structure of farms specialising in pig production in Poland]. *Problemy Drobnych Gospodarstw Rolnych – Problems of Small Agricultural Holdings*, 2, 69–80. doi: <http://dx.doi.org/10.15576/PDGR/2015.2.69>